

Motion till riksdagen

1989/90:Ju622

av Anders Svärd m.fl. (c)

Den ekonomiska brottsligheten

Under början och mitten av 1980-talet genomdrevs i riksdagen ett antal lagar som tog sikte på att bekämpa ekonomisk brottslighet. Fran många håll – bl.a. från centern – riktades kritik mot de allvarliga brister som förelåg i det material som låg till grund för riksdagens beslutsfattande.

Kritiken sköt in sig på flera områden. Ett exempel var den bristande respekten för rättssäkerheten som demonstrerades både från Eko-kommissionens och den socialdemokratiska regeringens sida. Vidare utgick förslagen till nya lagar alltför mycket från obevisade teser, medan den empiriska grunden nästan helt lyste med sin frånvaro. De avgränsningar som gjordes mellan ekonomisk och annan brottslighet var också föremål för ifrågasättanden.

Ett särskilt allvarligt förhållande i samband med de aktuella lagarnas tillkomst var den politiska oenighet som visades. Det var lätt för allmänheten att få en känsla av att det mer handlade om politisk strid för dess egen skull än om seriösa strävanden att komma tillrätta med brottslig verksamhet.

Detta påverkade negativt respekten både för lagar och lagstiftare.

Brottsförebyggande rådet har gett ut en forskningsrapport, "Eko-brott, Eko-lagar och Eko-domstolar," som ett led i en rättspolitisk utvärdering av lagstiftningen mot ekonomisk brottslighet. Rapporten innehåller på punkt efter punkt bekräftelser på den kritik och de ifrågasättanden som förekom i samband med lagarnas tillkomst.

All brottslighet skall bekämpas. Om någon tillskansar sig andras pengar genom stöld eller genom att begå Eko-brott har egentligen ingen avgörande betydelse. I båda fallen är det viktigt – inte minst för den allmänna laglydnadens skull – att samhället reagerar snabbt, effektivt och tydligt.

Tveklöst är det så att formerna för brottslig verksamhet har utvecklats. Datorn har kommit att öppna nya möjligheter för den som saknar egna hinderande värderingar mot att begå brott. I stället för kofot kan dagens tjuv använda "sin" dator och sina datakunskaper.

Oftast är databrottslingen en s.k. insider. Han/hon stjälar från sin arbetsgivare med datorn som arbetsverktyg. Uppgifter från undersökningar som genomförts av BRÅ visar att hela 80 % av denna typ av brott begås av insiders. Ungefär lika många kvinnor som män uppträder som databrottslingar vilket också avviker från det normala mönstret där män alltid varit kraftigt överrepresenterade.

Försäkringsbedrägeri är en brottsform som har ökat kraftigt i omfattning.

BRÅ-statistik visar att var tionde skadeanmälan är en bluff. På detta sätt drabbas försäkringsbolagen av kostnader på en miljard, kostnader som givetvis i sista hand drabbar försäkringstagarna. Sätten att lura till sig försäkringspengar varierar men en grundläggande förutsättning är den avsaknad av normer och respekt för andras egendom som breder ut sig.

Statsåklagare Bengt Strömberg säger i en tidningsintervju: "EKO-brott lönar sig – skärp straffen." Statsåklagaren påstår bl.a. i intervjun att myndigheter är naiva och släpphänta och att det krävs bättre lagstiftning, strängare straff och större resurser till polis och åklagare för att komma åt brottslingarna, men han pekar också på det personliga ansvaret som en viktig faktor. Alltså ytterligare ett belägg för normernas betydelse för en effektiv och konsekvent brottsbekämpning.

Enligt centerpartiets uppfattning är tiden nu mogen för en översyn av de lagar som tillkom under 80-talet och som hade sin inriktning mot den ekonomiska brottsligheten. Frågor som bör belysas är t.ex. rättssäkerhetens tillvaratagande, effekter – positiva och negativa – av avgränsningen mellan EKO-brott och andra brott, de olika nya lagarnas relevans i dagens situation och om det finns något behov av speciella EKO-domstolar. Ett särskilt studium bör också ägnas åt frågan om de aktuella lagarna har ökat eller minskat det allmänna rättsmedvetandet.

De områden som enligt centerpartiets uppfattning behöver granskas är av en sådan vikt och omfattning att regeringen bör tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté för att fullgöra uppdraget. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentarisk utredning tillsätts med uppgift att göra en översyn av de speciella EKO-brottslagar som tillkom under 80-talet.

Stockholm den 22 januari 1990

Anders Svärd (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Martin Olsson (c)

Ingbritt Irlhammar (c)

Rosa Östh (c)

Kjell Ericsson (c)

Bengt Kindbom (c)

Stina Eliasson (c)

Birger Andersson (c)

Hugo Andersson (c)